

JAMOAT TRANSPORTLARIDA YO'LOVCHILAR OQIMINI ANIQLASHNING ZAMONAVIY USULLARI TAHLILI

Toshkent Davlat Transport Universiteti
“Transport iqtisodiyoti” kafedrası dotsenti
G'iyosiddinov Bobur Baxtiyorovich
Magistratura 1-bosqich talabasi
Otanazarova Charos Baxtiyor qizi

Maqsadi: Ushbu tezisning asosiy maqsadi jamoat transportlarida yo'lovchilar oqimini aniqlashning zamonaviy usullarini tahlil qilish va ularning afzalliklari, kamchiliklari hamda O'zbekiston sharoitida qo'llash istiqbollari baholashdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalarni amalga oshirish ko'zda tutiladi: Jamoat transportlarida yo'lovchilar oqimini aniqlashning mavjud usullarini (qo'lda sanash, avtomatik hisoblash tizimlari va boshqalar) o'rganish va ularning samaradorligini baholash. Yo'lovchilar oqimini aniqlashning zamonaviy texnologiyalarini (video analitika, infraqizil sensorlar, GPS treking, mobil ma'lumotlar, Wi-Fi tracking va boshqalar) o'rganish va ularning texnik imkoniyatlarini tahlil qilish. Zamonaviy usullarning afzalliklari (aniqlik, tezkorlik, real vaqtda ma'lumot olish imkoniyati, avtomatlashtirish darajasi) va kamchiliklarini (narx, o'rnatish murakkabligi, ma'lumotlarni qayta ishlash talablari, shaxsiy ma'lumotlarning maxfiyligi bilan bog'liq masalalar) aniqlash. Turli mamlakatlarning jamoat transportida yo'lovchilar oqimini aniqlashning zamonaviy usullarini qo'llash tajribasini o'rganish va O'zbekiston uchun eng mos keladigan yechimlarni aniqlash. O'zbekiston sharoitida jamoat transportlarida yo'lovchilar oqimini aniqlashning zamonaviy usullarini joriy etish bo'yicha takliflar ishlab chiqish va ularning iqtisodiy samaradorligini baholash. Ushbu tezis natijalari jamoat transporti tizimini rejalashtirish, marshrutlarni optimallashtirish, resurslarni samarali taqsimlash va yo'lovchilarga ko'rsatiladigan xizmat sifatini oshirish uchun zarur bo'lgan aniq va ishonchli ma'lumotlar bilan ta'minlashga xizmat qiladi.

Методологиya Yo'lovchilar oqimini o'rganishning bir necha keng tarqalgan usullari mavjud bo'lib, ular quyidagilardir. Anketa usuli. Bu usulda yo'lovchilar oqimini o'rganish uchun maxsus anketalartayyorlanadi va aholiga tarqatiladi. Anketada har bir aholi ma'lum davr oralig'ida necha marta va qanday maqsadda transport xizmatidan foydalanishi, qaysi yo'nalishda va qancha masofaga borishi kabi savollar yozilgan bo'ladi. Olingan ma'lumotlar aholiga transport xizmati ko'rsatish sifatini baholashda, kelajakda transport tarmog'ini rivojlantirish rejasini ishlab chiqishda, transport turini tanlashda va shahar transportining rejasi kabi masalalarni yechishda foydalaniladi. Anketa usuli transport oldidagi dolzarb masalalarni yechishda eng yaxshi vosita bo'lishi bilan bir paytda, ba'zi bir kamchiliklarga ham egadir. Bunday kamchiliklarga quyidagilarni ko'rsatib o'tish mumkin:

1. Anketa so'rovini o'tkazishning murakkabligi (anketalarni tayyorlash, ularni har bir xonadonga tarqatish va qayta yig'ib olish).
2. Anketa ma'lumotlarini qayta ishlashga ko'p vaqt sarflanishi.
3. Yo'nalishlardagi yo'lovchilar oqimini kunning soatlari bo'yicha «tig'iz» paytni va transportlarning harakati va yo'nalishning bo'laklari bo'yicha taqsimlanishining eng kattaqiymatlarini aniq ko'rsata olmaslik.

Natija Anketa olish usuldan foydalanilganda qancha yo'lovchi transport vositasida ketayotganini to'g'ri aniqlash uchun avtobusning rusumiga, o'rindiqlarning avtobusni ishlab chiqargan zavoddagiga nisbatan o'zgarmaganligiga alohida ahamiyat berish kerak. Ko'z bilan kuzatish usuli sodda va nisbatan kam mehnat talab etgani uchun har bir yo'nalishda muntazam ravishda kunning soatlari, hafta kunlari va yil fasllari bo'yicha yo'lovchilar oqimini o'rganishda qo'llash maqsadga muvofiq bo'ladi. Jadval usuli. Jadval usuli, odatda, haftaning bironta ish kunida (ko'pincha chorshanba va payshanba) bir paytda shahar yo'lovchi transportining barcha turida (istisno tariqasida tanlab olingan yo'nalishlarda) yo'lovchilar oqimini o'rganish uchun qo'llaniladi

Хулоса

Yo'lovchilarni tashish samaradorligini oshirish va resurslarni tejash transport korxonalarining asosiy muammolaridan biridir. Buning uchun yo'lovchilar oqimini muntazam

kuzatib, ularning sonini hisobga olish eng muhim vazifalardan hisoblanadi. Yo'lovchilar oqimini doimiy o'rganish yiliga bir martadan ko'p bo'lmagan holda amalga oshiriladi. Namunaviytadqiqotlar zaruratga qarab - ma'lum yo'nalishlarda avtotransport vositalari yetarli bo'lmaganda yoki ayrim yo'nalishlarda ularning soni ortiqcha bo'lganda o'tkaziladi. O'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, tramvaylarning 25-28 foizi, trolleybuslarning 24-26 foizi va avtobuslarning 45-50 foizini tanlab o'rganish statistik hisob-kitoblar uchun yetarli darajada aniqlikni ta'minlaydi.